

VILMA AZ ÜZSORÁS

írta: Nagy Lajos

.....
139.424 OSZK
.....

20
FILLÉR

Az a hivatal, amelyben s amely körül ez a történet lejátszódott, már régen megszűnt. Nemes célt szolgált, elég különös volt a szerkezete, igen vegyes a tisztviselői kara, ne firtassuk, hogy melyik volt ez a hivatal... — Isten nyugosztalja.

Ebben a hivatalban dolgozott Kóczán Vilma kisasszony.

Kezelőtiszt volt, munkahelye a nagy irattári terem, a második emeleten.

Ott ült egy nagy deszkaasztalnál és szorgalmasan üzte kétféle foglalkozását, amelyek közül az egyik hivatali volt, a másik magántermészetű. A hivatalnak iratokat számozott meg csinos ceruzával és rakott el borítékokba, magán-szorgalomból pedig kisebb kölesönöket adott kartársainak, nem egészen törvényes kamatra, más szóval uszoráskodott.

Reggel nyolckor pontosan jelent meg a hivatalban, munkához látott és tizenegyig dolgozott, úgyhogy égett keze alatt a munka.

Tizenegykor szünetet tartott. Joga volt ehhez, mert ez volt a délelőtti uzsonna ideje. Vilma kisasszony letette a színes ceruzáját, fogta a

kézitáskáját és elindult egy kis körútra a hivatali szobákba:

— Jóreggelt, Kemenes. Hogy állunk?

— Kezét csókolom. Hogy hogyan állunk, azt én kérdezhetném magától.

— Rosszul. A tartozása már nyolcvan korona. Azaz úgy kell mondanom, hogy még mindig nyolcvan korona. Mert elsején nem törlesztett semmit.

— Csakugyan, — hagyta jóvá Kemenes. — Elsején megfeledeztem magáról. Szándékosan feledeztem meg, mert...

— Mert több volt a kiadása, mint a fizetése. Hát illik ez?

— Bizony nem illik. De most már egyebet nem tehetek, mint hogy szánva bánom mulasztásomat. És különösen azt sajnálom, hogy...

A fiatalúr itt elakadt és zavartan, de nem egészen reménytelenül nézett Vilma kisasszony szemébe.

Vilma kisasszony a tekintetekből is olvasott és rögtön tudta, miről van szó:

— Tehát megint kellene egy kis pénz. Huszonhetedike van, magas dátum és alacsony a pénzállás. Mennyi kellene?

— Ötven. Ha ilyen szerénytelen kéréssel nem borzoló fel az idegeit.

— De felborzolja. Ötvenről szó sem lehet,

annyit nem adok. Már csak három nap van hátra a hónapból. Minek magának három napra ötven korona? Ne felejtse el, hogy maga még csak segédfogalmazó. Ne költsön tehát annyit, mint egy aligazgató. Még kevésbé annyit, mint egy saűgynök.

— Pardon. Én mással is keresek, tehát nem csak a fizetésemből élek. Tudja jól, hogy én fordítok is és az írásaimért is kapok honoráriumot.

— Tudom. Kevesebbet kap, mint amennyit írás közben elfeketéznek és elcigarettáznak. Általában maga sokat jár kávéházba, éjjelezik is, keveset alszik, magának rendesebb életet kellene élnie és semmiesetre sem szabad annyit költenie, mint amennyit szokott. Minek kell magának most a pénz?

— Annak, hogy nincs egy vasam se.

— Rendes ember beosztja a fizetését. Akinek kétszáz korona a fizetése, annak hét korona jut egy napra! Magának most tizenöt koronájának kellene még a zsebében lennie.

— Jó vicc.

— Hát mennyit akar? Mondjon egy reális összeget.

— Harmincat.

— Sok.

— Nem bízik bennem?

— Bízok. De vigyázok is magára. Nem segítem elő a léha életmódját. Adok húszat. Tehát még huszonegyet sem.

— Kőszívű uzsorás!

Vilma kisasszony kivette táskájából a pénztárcáját, abból kivett egy húszkoronást, azt Kemenes úr kezébe nyomta, majd elővett egy kis pirosfődelű noteszt, abba gondosan beírta a fennálló nyolevan korónás tartozáshoz ezt az újabb húszat és így szólt:

— Jónapot, Kemenes úr. Elsején jelentkezzen! — És ellibeggett.

Kemenes még utána szólt:

— Különben végrehajt?

Vilma visszafordult:

— Ó, maga költő! Még azt sem tudja, hogy az adóst előbb perelni kell, csak azután lehet végrehajtani.

— Dehogyan nem tudom. A költők nem olyan fudatlanok, ahogyan az afféle bankárok, mint maga, gondolják. Azt is tudom... — És itt Kemenes gúnyosan nevetett: — ... hogy a pert előbb meg kell nyerni.

— Megnyerném, legyen nyugodt, Kemenes úr.

— Olyan biztos benne? Hiszen nyugtát nem kér senkitől. A saját bejegyzései meg nem bizonyítékok. Miért nyerné meg a pert?

Vilma fölényesen nevetett:

— Mert maga, Kemenes úr, elismerné a tartozását. De már szaladok, mert még sok a dolgom Isten vele.

Kemenes utána nézett, mindaddig, míg a folyosó kanyarulatánál el nem tűnt szeme elől.

Nem elmélkedett róla, csupán úgy nézett utána, mint ahogy fiatal férfiak nő után szoktak nézni: vágygal, vagy elutasítással, aszerint, hogy tetszik-e nekik, vagy nem.

Kemenesnek csak a nagyon szép nők tetszetiek, Vilmát tehát ezekben a percekben érdekesnek és jóságosnak érezte. Ami a tetszést illeti általában, Koczán Vilma hatástalan volt a férfiakra. Nem volt sem szép, sem csúnya. Tehát nagyon is kétféleképen lehetett őt látni: annak a szemével, akihez éppen kegyes volt, akit valami kellemetlen helyzetből rántott ki a hirtelen kis kölesönével, vagy annak a szemével, akit kénytelen volt elutasítani.

El lehetett tehát mondani, hogy karesu, a haja dús, hullófekete; a szeme élénken villogó, keze és lába kicsi, nyakának a bőre selymes és így tovább. Azután igaz lehetett az is, hogy az orra kissé férfiasan erős, a nyaka valamivel hosszabb a kelleténél; a szeme ravaszatosan kicsi és így szintén tovább.

Mert Vilma az útsorás, bizony viharos érzelmeket keltett fél hivataltársaiban, rokonszeny és ellenszeny környékezte őt útjában, amint a szo-

bákon végighaladt. Eleinte sokat is beszéltek róla, persze tücsköt-bogarat, amíg végre megszokták, mint témát megunták, kölesőneit igénybe vették, létébe tehát belenyugodtak és napi-rendre tértek felette.

Mindenki tudta róla, hogy van egy özvegy édesanyja, van egy kis huga, akiket neki kell el-tartani. A fizetése ehhez nem volt elég. Valóság-gal nyomorgott a kis család, amikor Vilma egy kis pénzt örökölt, körülbelül kétezer koronát. És akkor támadt az az ötlete, hogy kölesőnöket ad-jon megszorult társainak. A kamatot nem kérte, csupán kapta. Aki nem akart kamatot adni, az nem adott, viszont nem kapott többé kölesőnt. Üzeme aféle nyílt titok volt, mindenki tudott róla, de hivatalosan nem vették tudomásul. Szűk-ség volt rá, hiányt pótol, különben is csak foly-tatta egy eltávozott altisztnak, Barnabás bácsi-nak az üzletét.

Üzlete egy cseppet sem volt előkelő, sőt erköl-csileg is kifogást lehetett volna emelni ellene. Minden támadást leszerelt azonban az a mód, ahogy üzletét folytatta. Például most is, ahogy Kemerer Jánost elhagyta, betért egy másik asz-tályba:

— Hogy van Frey? — kérdezte egy pirospozs-gás, kövérkés fiatalembertől.

— Lehetne rajtam segíteni.

— Nem jelentkezem mentőangyalnak.

— Kár. Egy kis összegre lenne szükségem.

— Elhiszem. De én nem adok.

— Miért olyan könnyörtelen hozzám? Tőlem még minden alkalommal megtagadta a kölcsönt.

— Mert maga jó módú, otthon lakik, van mindene, jól él, a fizetése csak zsebpénzre kell magának. Ennyi zsebpénzzel pedig igazán beérhetné.

Kurták már jobban járt. Neki Vilma kisasszony egyenesen felajánlotta a pénzt. Az igaz, hogy csak tíz koronát.

— Tessék itt van, mindjárt beírom a noteszomba, — ezzel lépett hozzá s már kezébe is nyomta a pénzt.

— Köszönöm, éppen kérni akartam.

— Amint látja, nem volt rá szükség. Ismerem jól az én klienseimet.

Ezek a kis üzletek egy tágas teremben folytak le, amelyből nyílt Szontágh igazgató úr szobája. Az igazgató úr éppen kilépett a ajtaján és meglátta Vilmát. Mosolyogva üdvözölte:

— Jóreggelt, Vilmácska.

— Jóreggelt, igazgató úr.

— Jól megy a bolt?

— Tűrhetően.

— Nekem nem nyújtana egy kis kölcsönt?

— Ha tetszik szívesen.

— De nekem nem tíz vagy húsz korona kell.

— Azt sejtem.

— Hanem ezer. Volna annyi?

— Nálam nincs. Ha tetszik holnap behozom a pénzt.

— Köszönöm, majd máskor. De figyelmeztetem, hogy ha szükségem lesz pénzre, csakugyan magához fordulok.

— Legyen, szerencsém.

— De én kamatot nem adok ám!

— Akkor...

— Akkor nem kapok többé. Tudom. És ha nem is adom meg a lartozásomat?

— Akkor megszűnik a bank. Csődöt mond.

— No, azt nem akarom. Akkor inkább máskor sem kérek magától.

A hivatal egy másik részében Horváth úrral volt még egy kis ügye Vilmának. Horváth úr tegnap kért kölcsön, máig. Vilma pontosan megjelent a szobájában, hogy a követelést behajtsa. Horváth úr éppen egy szegény asszonnyal viaskodott. Az asszony sirt és kétségbeesve tett neki szemrehányást, hogy a kis segélyének a dolgában már harmadszor jön be a hivatalba. Rákospalotáról és Horváth úr nem hajlandó őt elintézni.

— Nem találom az aktáját, — vágta oda neki Horváth úr hetykén.

— De hát ez borzasztó kérem. Gyalog jövők és gyalog megyek, mert villamosra sincs pénzem.

— Nagyon sajnálom.

Ekkor kezdett az asszony zokogni.

Horváth úr dühösen mordult rá:

— Nézze kérem, ne csináljon itt nekem jele-
neteket!

Vilma ekkor már benn volt a szobában, az
utolsó szavakat hallotta. Szelíden oda szólt Hor-
váth úrhoz:

— Mégis nem lehetne azt az aktát most meg-
keresni?

— Nem érek rá.

— És ha egy óráig tart is. Akkor is meg kel-
lene keresni.

— Reggel óta keresem, — füllentette Hor-
váth úr.

— Most mit csináljak? — siránkozott az ass-
zony.

Horváth úr készen volt a tanáccsal:

— Menjen haza és jöjjön el egy hét múlva.
Addig talán meglesz az ügyirata.

— Hogyan menjek én most haza üres kézzel?
Beteg öregasszony vagyok én. Rákospalota mesz-
sze van.

Vilma közbeszólt:

— Horváth úr, intézzük el a mi dolgunkat.
Sietek.

— Kérem, — mondta Horváth úr zordonan — és leszámolta az asztalra az ötvenöt koronát. — Tessék, ötven korona kölcsön, máig.

— Kevés! — szólt Vilma. — Adjon még egy koronát.

— Ó! Hiszen ez már valóságos uzsora. Tessék még egy korona.

— Úgy. Ez a büntetés az akta miatt.

Ezután átadta Vilma a koronát az öregasszonynak:

— Ez a magáé. Horváth fogalmazó úr adja villamosra. Jónapot Horváth úr.

Vilma most már sietett vissza a hivatali szobája felé. Útközben ugyan betért Pfister titkár úrhoz és ott időzött a leghosszabb ideig. Vajjon miért? Pfister semmi esetre sem lehetett adósa. Mert jómódú ember volt. Csak nem udvarol Vilmának? — vetették fel a kérdést többször az ilyen látogatások szemtanúi. Talán inkább Koczán Vilma udvarol a hűvös Pfisternek, — akadt ilyen magyarázat is. Minden esetre méltóak egymáshoz, vagyis összepaszolnak. Már a külsejüket illetően. Pfister ugyanis szintén magas volt, sovány és kissé hosszúnyakú, erősen sasos orral, száraz kézzel, vékony lábszárakkal.

Legalább tíz percig volt benn Vilma Pfister-nél, azután már futott, úgy, hogy amikor futás közben megint összeakadt Kemenessel, már nem állt vele szóba. Pedig Kemenes utána kiáltott:

Vilmácska! kérdeznék még valamit.

— Majd holnap! — szolt vissza Vilma.

Kemenesnek pedig fontos kérdeznivalója volt. Röviden az, hogy: elsején okvetlenül muszáj-e törleszteni és hogy nyomban elseje után, már három-négy nappal, nem kaphatna-e kölcsön újabb összeget.

Igen, Kemenes Jánosnak az Isten pénze is kevés volt. Úgy folyt a kezéből a pénz, mintha folyadék lett volna. A fizetése és egyéb keresete egyáltalában nem volt elég költekező életmódjához. Pedig ez az életmód nem is volt valami úri. Rosszabb volt annál, bohém életmód volt. Kávéházba járt Kemenes, hozzá hasonló író és művészkedő fiatalok társaságába. A kávéház és cigarettázás maga felemésztette a fizetését.

Kávéházban reggelizett, ott feketézett ebéd után, ott uzsonnázott, este is megfordult a törzs-kávéházában és máshol is, ez körülbelül ötszöri kávéház volt naponta. Éppen elég ahhoz, hogy rámenjen egy kis tisztviselő egész fizetésse.

Nem kell tovább számolni ahhoz, hogy az ember tisztán lássa, Kemenes úr anyagi helyzetét. Mert hol a hónapos szoba bére? A koszt. A mosatás. A kis kiadások a szappantól kezdve az esetleges aszpirinig. A ruházkodásról nem is beszélve.

Kemenes János tehát, a jobb jövő reményében, szakadatlanul adósságot csinált. A barátai jótál-

Kása mellett kölesönöket vett fel az úgynevezett szövetkezeteknél. Egyikből fizette ki a másikat és ezért folyton nagyobb és nagyobb kölesönökre volt szüksége. A pillanatnyi pénzzavarait mindig Vilmával intézte el. Vilmának akkor, amikor a huszat kapta tőle, már nyolevan koronával tartozott. Nyolevan és húsz az éppen száz korona.

Ez a tartozás már egy kicsit sok volt Kemenesnek. Sok volt ahhoz, hogy rendesen megadja, Vilmának is sok volt ahhoz, hogy kis uzsoraüzeme elviselje a kockázatot.

Ezzel a tartozással kezdődött azután Kemenes János és Koczán Vilma furcsa kis esete.

Kemenes elsején nem törlesztett Vilmának. Pontosan megjelent nála és haladékot kért. A haladékot megkapta. Hiszen a haladékhoz elég volt az is, hogy nem fizetett. Pontosan negyedikén újabb kölesönt kért Vilmától, komoly bajban volt, olyan tartozást kellett megfizetnie, amelynek, ha nem fizet, kellemetlen következményei lehettek volna. Kért és kapott ötven koronát. Ezt követte újabb húsz korona, még a hónap folyamán. Azután... Kemenes János megbetegedett.

A betegsége a hivatalban kezdődött, néhány fűsszentéssel, orrának kivörösödésével és szemének könnyezésével. No, kész a nátha! — állapította meg. És megpróbálta, hogy a bajjal ne tö-

rődjön. Dolgozott, járt-kelt, egyszer csak így szólt rá éppen Kossatzky titkár:

— Maga influenzás. Miért nem maradt otthon? Minek jött ilyen állapotban hivatalba? Még majd mást is megfertőz.

Máson, akiért őszintén aggódott, nyilvánvalóan önmagát értette Kossatzky úr.

Hát... Kemenes úr nemcsak, hogy nem maradt otthon, hanem eszeágában sem volt, hogy hazaménjen. Hogyan is tudott volna ő egy kis hónapos szobában esetleg napokon át feküdni?

Még egészségesen talán igen, de így betegül. Még aztán mit szól majd Szontágh aligazgató úr, a közvetlen főnöke, ha hazamérv egy kis nyavalyás náthával? Ámbár már szólt is:

— Kemenes úr, jobban szeretném, ha hazamenne és otthon maradna néhány napig.

Kemenes úr még mindig nem indult. Deltájában azonban amikor már tüzelt az arca, láza is lehetett, véletlenül benyitott hozzá Vilma, az uzsorás:

— Szentisten, maga beteg! Azonnal menjen haza és feküdjön ágyba. Nem tudja, hogy komoly járvány van?

— Nem megyek, — makaeskodott Kemenes.

— Dehogy is nem megy.

Vilma már rohant is be az aligazgatóhoz, Szontágh úr nem hívatta be magához Kemenest, ha-

nem küzönt neki: azonnal menjen, haza, majd kiküldik hozzá az orvost.

Ez már szigorú parancs volt. Engedelmeskednie kellett. Kemenes úr fölvette a kabátját, fejébe nyomta a kalapját és ment. Nem ugyan haza, hanem a kávéházba. Ott még egyszer megreggelizett s amikor már szédült a rosszullettől, ráta a hideg s kezével az érverését kitapintva azt percenként százhusznak olvasta, elvánszorogott hónapos odujába.

Tudja Isten mi bajom lehet, — majd jön az orvos és megmondja, — így elmélkedett és egykettőre mely álomba merült, mert bizony alvási «restanciája» nagyobb volt, mint a hivatali asztalán az elintézendők halmaza. A gyönyörűszép, junói alakú nő gyönyörűszép de végtelenül közönyös ábrázatával már vagy tizedszer húzta el szája elől a korsót, melyből inni akart, hogy gyötrő szomjúságát enyhítse, amikor erős kopogtatásra ébredt. Megérkezett az orvos. Megvizsgálta, harminckilenc és feles lázat mért, semmi, csak egy kis influenza, bízatta, orvosságot írt és ment tovább.

Legalább egy hétig nem kell hivatalba mennem — így örvendezett Kemenes János. De a kávéházat csak három napig hagyom ki, — toldotta tovább tervelését. Mit csinállok azonban három napon át is itt, magányosan ebben a kis szobában? — töprengett. Meg fogok örülni — rémult el — megöl az unalom és a tehetetlenség.

Ki fog ápolni? Ki ad ebédet? Vacsorát? Pénzem nincs. Az orvosságot még csak valahogy megtudom csináltatni, már ami az árát illeti, de ki megy el a recepttel a gyógyszertárba? Magányos öreg háziasszonyom vajjon megteszi-e? Eddig ugyan még be sem nézett hozzám, hogy mellemnek szegezze a szokásos kérdést: talán betegnek tetszik lenni?

Estefelé beállított Kemeneshez az uzsorás. Pontosan így: félszendergéséből halk kopogtatás verte fel s mielőtt elkiáltotta volna, hogy szabad, már nyílt is az ajtó s ő toppant be, Koczán Vilma.

Rögtön a tárgyra tért:

— Megkérdeztem telefonon az orvosi ügyosztálytól, hogy mi a baja.

— No és?

— Hát semmi. Lády doktorral beszéltem, aki itt járt magánál. Semmi. Azért én mégis eljöttem.

— Köszönöm.

És Kemenes János hálásan, de még inkább csodálkozva nézett az uzsorásra. Kellemes örömetöltötte el, hogy hát eljött. Valaki eljött hozzá s az éppen ő. Kedves, hogy érdeklődött a betegsége iránt, telefonált magának az orvosnak. Jóságos, hogy azt mondta, nincs semmi baja. Szinte szeretett volna ezek után felkelni, hogy együtt menjenek el a kávéházba.

Vilma kisasszony szaporán beszélt tovább:

— Ha már eljöttem, itt is maradok. Mert már sehova sem mehetek, hazamenni meg még nem akarok. Mit csináljak otthon, ilyen korán? Anyám azt mondja, hogy csak aggatok neki a házimunkában.

No, lám így beszél — gondolkozott Kemenes. Bizonyos egészen bátran magamra hagyhatna, már ami az állapotomat illeti, csak éppen hogy el akarja most már tölteni az időt. Ószintén beszélt, hiszen vidám, nézelődik a szobában, szinte nem is törődik velem, érzem, hogy már holnap felkelhetnék.

— Mire van szüksége most hirtelenében? — kérdezte az uzsorás. — Látom, itt a recept. Miért nem vitte már le a gyógyszerlárhoz az az öregasszony, aki ajtót nyitott? Ő a háziasszony. Úgy. Cseléd nincs? Legalább hívatta volna fel a házmesteréket és azt kérte volna meg. Az embernek valahogyan segítenie kell magán. No várjon, majd én lemegyek és megcsináltatom azt az orvosságot. Ha már felírták, mindenesetre jó lesz. Van pénze? Mennyi van? Az kevés. Adok magának, adok... egyelőre elég lesz húsz korona? Most nem figyelmeztetem, hogy takarékoskodjon vele, mert úgysem tudja ellumpolni. Lump úr ágyhoz van kötve. Látja, mire jó egy kis betegség? Persze magának ez egy kicsit kellemetlen. Hogy a káposzta is megmaradjon és a

kecske is satöbbi, hát ide kellene tenni az ágya mellé egy kávéházi márványasztalt, néhány törzsvendéggel. És egy kis füst is kellene a szobába, ugy-e? Hogy meglegyen az illúzió. Jaj, hogyan is bírják ki azt a borzasztó füstöt. Én ki nem állhatom a kávéházat. De még a kávéházba járó embert sem szívelem, érti? No megyek és rögtön jövök. Ki ne takarózzon addig se! Szerencse, hogy itt be van fűtve. Látja, mégis csak benn járt az öregasszony, mialatt maga aludt. Most jut eszembe, mit fog vacsorázni? Nem is ebédelt, szörnyű. Akkor hozok vacsorát is, azt már persze levonom a húsz koronából. Mit hozzak? Ugyan hagyja már azt a sült kolbászt, nem való az betegnek. Azt mondtam, hogy nincs semmi baja? Akkor úgy mondom, hogy szimulánsnak nem való a sültkolbász. Majd hozok egy kis sonkát, jó, jó, hát hozok heringet is, bár szerintem az sem való be... akarom mondani szimulánsnak, hagymát nem is kérek hozzá. Vegyek teát is? Cukor van? Citrom? No persze, hogy semmije sincs. Nem értem az ilyen léha fiatalembereket. Lehet itt teát főzni? Majd én megfőzöm. Feküdjön csak nyugodtan amíg visszajövök, ki ne takarja magát, már mondtam ugye, magának izzadnia kell. Vizes borogatást nem rendelt az orvos? Csodálom. Biztosan azért, mert nem látott itt senkit, aki a borogatást elvégezte.

Félóra múlva érkezett vissza az uzsorás a beteghez. Kirakta eléje az ennivalót, letette az

éjjeliszekrényre, melléje az orvosságot, hozzálított, hogy teát főzzön. Amikor mindennel elkészült, leült az ágya mellé. De azután is minduntalan felugrott, hogy még elintézzé, ami később jutott eszébe. Limonádét csinált. Segített Kemesnek bevenni a porokat. Pohár vizet tett az éjjeliszekrényre:

— Milyen gyámoltalan is egy ilyen fiatalember! A legközelebbi előléptetésnél megnősülhetne. Csakhogy akkor rendesebben kellene élnie.

— Ez komoly tanács?

— Persze hogy komoly. Én nem szoktam tréfálni.

— Igen, tudom, hogy az uzsorások rideg emberek. Tehát komolyak, nem ismerik a tréfát.

— Maga is uzsorásnak tart?

— Csak nem sértettem meg?

— Dehogyan sértett. Én már úgy megszoktam a hivatalban ezt a szót, hogy szinte kedveskedésnek tekintem. Uzsorás, ez az én becenevem.

— Én is mulatságosnak tartom. Pedig illőbb lenne, ha magát bankárnőnek szólítanák, vagy őrangyalnak.

— Mindegy. De magának most nem szabad sokat beszélnie.

— Miért? Mert nincs semmi bajom?

— Azért, hogy ne legyen semmi baja. Igaz,

majdnem elfelejtettem megmondani, hogy az ebédjéről is gondoskodtam. Itt mindjárt a házzal szemben van egy kis vendéglő...

— Tudom.

— Ott megrendeltem az ebédjét. Három napra. Majd felküldik. Előre kifizettem. Vacsorát holnap is én hozok, mert megint eljövök ám.

— Ó, boldoggá tesz. Nem is értem a jóságát.

— Nem is kell értenie. Sok mindent nem ért még maga, mert költő és még csak segédfogalmazó. Majd ha titkár lesz...

— Azt hiszi, hogy akkorára benő a fejem-lágya?

— Azt. De maga ne beszéljen. Milyen makrancos egy gyerek, nem akar engedelmeskedni. Maga csak feküdjön, ha akar el is alhat, majd én mesélek magának.

És az uzsorás este kilencig ott maradt a beteg-nél.

Amikor elment, Kemenes János jóideig gondolkozott róla. Kedvesnek és jóságosnak érezte, mintha az édesanyja, vagy a testvére lett volna. Még tetszett is neki. Igen, a jóság megszépíti az arcot. És miért ne lenne egészen csinos? A haja határozottan szép. Amikor beszél féhéren villognak a fogai. Az egész lényében van valami szélléség, valami megnyugtató. Császi nő, férjhez mehetett volna már régen valami rendes ember-

hez, amilyent megérdemel... Milyen gondosan betakarta őt, amikor elment. Mint egy szerető hű feleség. Ezért megcsókolta a kezét. Szenet is tett még a kályhára, bizony kellett is, mert az olyan kis vaskályhák, amilyen az ő szobájában áll, csak addig melegítenek, amíg tömik őket... Mielőtt elment megmérte Kemenes úr lázát, harminckilenc és fél fok volt. Ez nem tetszett neki, de csak egy-két pillanatig árulta ezt el, mert nyomban utána kacagni kezdett és másról beszélt.

Másnap semmi különös nem történt, Kemenes Jánossal. Az orvos még délelőtt megnézte és sietett tovább. Kemenes csaknem délig aludt, azután unatkozott. Ez nem volt egyszerű, ásításra készítő unatkozás, hanem kínzó, szinte fojtogató. Amikor meg már alkonyodni kezdett, szorongás lepte meg a kis szobában. Mintha a szoba még kisebbé vált volna, mintha a négy fal közvetlenül az ágya mellett emelkedett volna, a mennyezet meg leereszkedett volna egészen a homlokáig, a melléig, a szívéig, hogy elálljon annak a verése, jaj, szerette volna toványomni, messzebb rúgni a gonosz szürke falakat. A villanyecillár sem égett jól, az a nyomorult hatvanas égő, valami sárgásszürke félhomály tellett csak tőle, százaz, ezres, tízezres égő kellett volna, a Nap kellett volna, hogy leomoljanak a falak, elszálljon a mennyezet és úgy süssön Kemenes Jánosra.

És amikor este megérkezett megint a kedves, anyagi uzsorás, hirtelen széjjelebb húzódtak a falak, hogy helyet adjanak neki, csengő-zengő kérdéseinek, megnyugtató szavainak, a nyomukban feltámadó reményeknek. A szoba kiderült, a csillár tündökölni kezdett.

Naponként eljárt azután az uzsorás Kemenes Jánoshoz. Ápolta és mindennel ellátta. Közbeesett a hónap vége, fölvette a fizetését és elvitte neki. Rendezte minden dolgát, s amikor már nem volt elég pénze, újabb kölcsönöket adott neki. Elővette ilyenkor készitaskájából azt a pirosfedelű kis noteszt, az újabb és újabb kis összegeket bejegyezte a követelések rovatába, hitelezői kérlelhetetlenséggel, homlokát ráncolva, nyelvvel a ceruzát megnedvesítve, könyvelői pontossággal. Kemenes Jánosnak, ahogy elnézte az uzsorást, muszáj volt nevetnie.

Az uzsorásnak mindig nyugodt volt az arca, nyájas volt a szava, pedig amikor kilenc óra tájban elbúcsúzott a betegétől s lenn a hideg, nyirkos utcán loholt hazafelé, meglepték a gondok. Sok baj van az ő üzletével, könnyelműek a férfiak, nehéz velük bírni. A jóhiszeműekkel is. Itt van például ez a Kemenes. Már majdnem négyszázkorona a tartozása. Ennyire emelkedett. Sokba került a betegsége. És mi lett volna, ha meghalt volna? Mert az sem volt lehetetlen, hiszen egész komoly betegségen, mellhártyagyulladásra esett át. Mindjárt az első napon gyanus

volt az állapota, ezt nyíltan meg is mondta Lády doktor, persze nem neki.

Az uzsorás gondos volt és pontos, minden munkáját, feladatát szorgalmasan végezte el, de azért neki is megvoltak a maga gyengeségei. Neki is szüksége volt egy másik lényre, akinek elmondhassa a panaszait. Ezt a szerepet az életében Pfister titkár úr töltötte be. Naponta öt-tízperces látogatás Pfister úrnál, ez volt az ő lelki klinikája.

— Miért nem hagyja már abba ezt a bolondságot? — kérdezte egyszer tőle Pfister úr, az üzletére célozva.

— Hogyan hagyjam abba? Mit csináljak helyette?

És az uzsorás reménykedve nézett Pfister urra, hogy talán mond valamit, valami fontosat, valami mentőt, valami meglepően szépet. De Pfister úr csak nyugodtan szívta a cigarettáját és a levegőbe bámult. Ámbár nem egészen a levegőbe, mert mintha óvatosan még egyszer megnézte volna az uzsorást, tetőtől talpig.

— Az a baj, hogy elkezdtem — mészázott fennhangon az uzsorás.

— Keres vele egyáltalán valamit?

— Valamit igen. Nem sokat.

Pfister úr gondolkozott. Azután a füstgomolyag mögül ránézett az uzsorásra, mélyen a szemébe, és így szólt:

— Jobb lenne, ha nem keresne vele semmit. Ha ráfizetne. Akkor legalább befejezné.

No de miért olyan fontos Pfister titkár úrnak, hogy ő hagyja abba az üzletét? Ezen a kérdésen tündődött az uzsorás, a kérdést azonban nem tette fel Pfisternek. Talán jobb, gondolta, ha nem kérdez és úgy vár feleletet a kérdésre.

Amikor eltávozott Pfister úr szobájából, az meghajolt és kezét csókolt neki.

Kemenes János láztalanná vált, Lády doktor azt mondta neki, hogy már meggyógyult, csupán az átmenet kedvéért kell még a szobában maradnia három-négy napig. Fel is öltözhet, csak a szobát ne hagyja el.

Így állván a dolog, az uzsorás befejezte a beteglátogatásokat. Utolsó alkalommal így búcsúzott el Kemenestől:

— Isten vele, többször nem jövök. Most már a maga emberségéből is eléli. Nehány napig még, ugyebár, itthon marad, azután... viszontlátásra a hivatalban.

Kemenes úr persze amikor először hagyta el a lakását, nem a hivatalába ment. Nem, hanem a kávéházba. Egy-kétnapi kávéház, azután jöhet a hivatal igája.

A kávéházból telefonált az uzsorásnak.

— Itt Schwartzkopf bankigazgató beszél. Kőczán Vilma kisasszonyt kérem... Várok...

Maga az Vilma kisasszony? Nem ismeri meg a hangomat? Dehogya vagyok én bankigazgató és dehogya vagyok én Schwarzkopf. Persze, a hangom most még rekedtes egy kicsit... Jó, jó, mindjárt megmondom, hogy ki beszél, csak előbb arra kérem, hogy el ne áruljon. Csak maga tudhatja meg, hogy ki vagyok és honnan beszélek, más nem, mert más feltétlenül beárul Szontágh aligazgató úrnak. Úgy, úgy, én vagyok, végre kitalálta. Tehát óvatosságot kérek, jó hogy nem mondta ki a nevemet. Elég volt ennyi, hogy szimuláns... Arról van szó, kedves Vilmáska, hogy szeretnék magával beszélni. Nyugodtan, hosszabb ideig és főképpen nem a hivatalban. Természetes hogy itt vagyok a kávéházba. Délután is itt leszek, este is. Szeretném, ha idejönne. Mondjuk délután, amikor már megebédelt. Nem, nem, ne féltsen, már makkegészséges vagyok. De ne beszéljünk erről, mert ha maga nincs ott egyedül a szobában, akkor valaki még kitalálhatja, hogy kivel beszél... igen félek a kollégáimtól. Magától nem. Miért nem? Mert magát a kezembe tartom. Mivel? Hát adósa vagyok!... Jó, viszontlátásra kedves várom.

— No, miért vagyok magának olyan fontos, hogy telefonál értem? — ezzel a kérdéssel topant az uzsorás Kemenes János elő.

— Látni akartam. És nem tudtam kivárni azt az egy-két napot, amíg majd a hivatalban találkozunk.

- Szóval líra és nem üzlet.
- Nem üzlet. Annál kevésbbé, mert most van pénzem.
- Kit ölt meg?
- Többeket. Legalább nehányszáz embert, mindazokat, akik a Virágoskert című hetilapban megjelent verseimet olvasták.
- Versei jelentek meg?
- Sőt ma kaptam meg a honoráriumot postán.
- Gratulálok. És örülök is. Mert ha pénzre lett volna szüksége, ma már nem tudtam volna adni.
- Csak nem fosztották ki?
- Nem.
- Mi történt tehát?
- Semmi különös. Csak annyi, hogy a bank megszűnt.
- Hihetetlen.
- Bizony így van. Nem vagyok többé sem uzsorás, sem bankárnő, sem őrangyal.
- És miért, ha szabad érdeklődnöm?
- Vilma nevetett:
- Csak.
- Értem.

— Aminek igazán örülök. Mert bővebb felvilágosítással most még nem szolgálhatok.

— Sajnálom magát, Vilmácska.

— Ezt kikérem magamnak. Nem szeretem, ha sajnálnak.

— Pedig sajnálom. A banküzlet mégis csak jövedelmezett valamit.

— No és?

— És most elmarad ez a jövedelme.

— Ejnye? Mit törődik maga ezzel?

— Hát... törődök.

— De miért? Hiszen ez tisztára az én dolgom.

— Nem bizonyos. Esetleg az enyém is egy kicsit.

— Ezt azután nem értem.

— Így van. Megvallom őszintén, hogy... nagyon megszereltem magát.

Vilma mintha gúnyosan nézett volna Kemencsre:

— Remélem, nem jobban a kelfeténél.

— Azt hiszem, hogy igen. Olyan jó volt maga hozzám, Vilmácska. Olyan gondos volt. /-lt, gyöngéden és szeretettel. Úgy, hogy nem is érdemeltem meg.

— Szentisten! Csak nem akarja utólag megérdemelni?

— Szeretném.

— Ej, ej, Kemenes úr! Ez már majdnem valóság.

— Nem bánom, legyen az.

— Maga még arra is képes, hogy azt mondja: megletszellem magának.

— Éppen azt kerülgetem, hogy valahogyan ez is kimondjam.

Vilma most megfogta Kemenes János kezét, a szemébe nézett s egész komolyan ezt mondta:

— Sajnálom magát, Kemenes. Maga félreértett engem.

Kemenes megrökönyödött:

— Hogy-hogy?

— Lásza, maga költő és ezért általában és gyökeresen félreismeri a világot és az embereket. Maga még csak segédfogalmazó, tehát nincs annyi tapasztalata az életről, mint egy...

— Mint egy titkárnak, mi?

— Pontosan azt akartam mondani. Maga az üzleti élethez sem ért, mert abban csak annyira vett részt eddig, hogy nálam és néhány másnál adósságokat csinált. Maga sohasem hitelezett senkinek.

— No, ez már nem áll. Ez is megeseft már velem.

— Az nem számít. Maga még nem volt üzletszerű hitelező soha.

— Ez igaz.

— No látja. Ezért értett engem félre, illetve nem értett meg.

— Tehát?

— Jól van, kezdem, tehát-tal. Tehát úgy állt a dolog, hogy maga nekem jókora összeggel tartozott, amikor megbetegedett.

— Valóban.

— Ne szakítson félbe. Majd sorban következik minden. Adósom volt és egy szép napon megbetegedett. Járvány volt, még ma is van, a betegsége nem volt veszélytelen. Dr. Lány, akit megkérdeztem, azt mondta, hogy tüdőgyulladás-tól lehet tartani. Már itt mondom meg, hogy lett is azután mellhártyagyulladás. Maga egy hónapos szobában lakott egyedül, elhagyatva. Kellott, hogy valaki ápolja. Maga volt az adós, én voltam a hitelező. Ha az adós megszökik a másvilágra, a hitelezőnek elvész a pénze. Siettem tehát menteni az adóst.

Kemenes elámult:

— Ennek köszönhetem tehát a szerencsét?

— Igen, ennek.

— Alig tudom elhinni.

— Ne is higgye el egészen. Az emberi cselekedeteknek sok és sokféle okuk van mindig. De

hogy az egyik ok ez volt, talán a főök, az bizonyos.

— Pedig én már azt hittem...

— Ne higgyen semmit. Nincs pénz, tehát nincs kölcsön, az üzlet megszűnt.

— Nem pénzről beszélek.

— Maga mindig másról beszél. Végre is uzsorás vagyok, illetve voltam, nálam csak a pénz számít, maradjunk annál. Az üzlet megszűnt, mert...

— Kitalálom, hogy miért.

— Nos?

— Mert elúszott a pénze.

— Úgy van. Elúszott. Szétfolyt. Mind, az utolsó koronáig.

— Hogy történhetett ez?

— Pfister úr azt mondja, azért, mert tehetetlen vagyok ehhez az üzlethez.

— Túlságosan jószívű hozzá. Ki akarta találni és kreálni akarta a jószívű uzsorást. És ez nem sikerült.

— Lehet. Minden esetre ostoba voltam. Még megpróbálkozhatnék ugyan vele, de Pfister úr nem akarja.

— Mi köze Pfisternek ahhoz, hogy maga folytatja-e az üzletét vagy sem?

— Azt hiszem, van köze hozzá.

— Bizonyos ez?

Engedély száma:

41.567/1942.

M E III

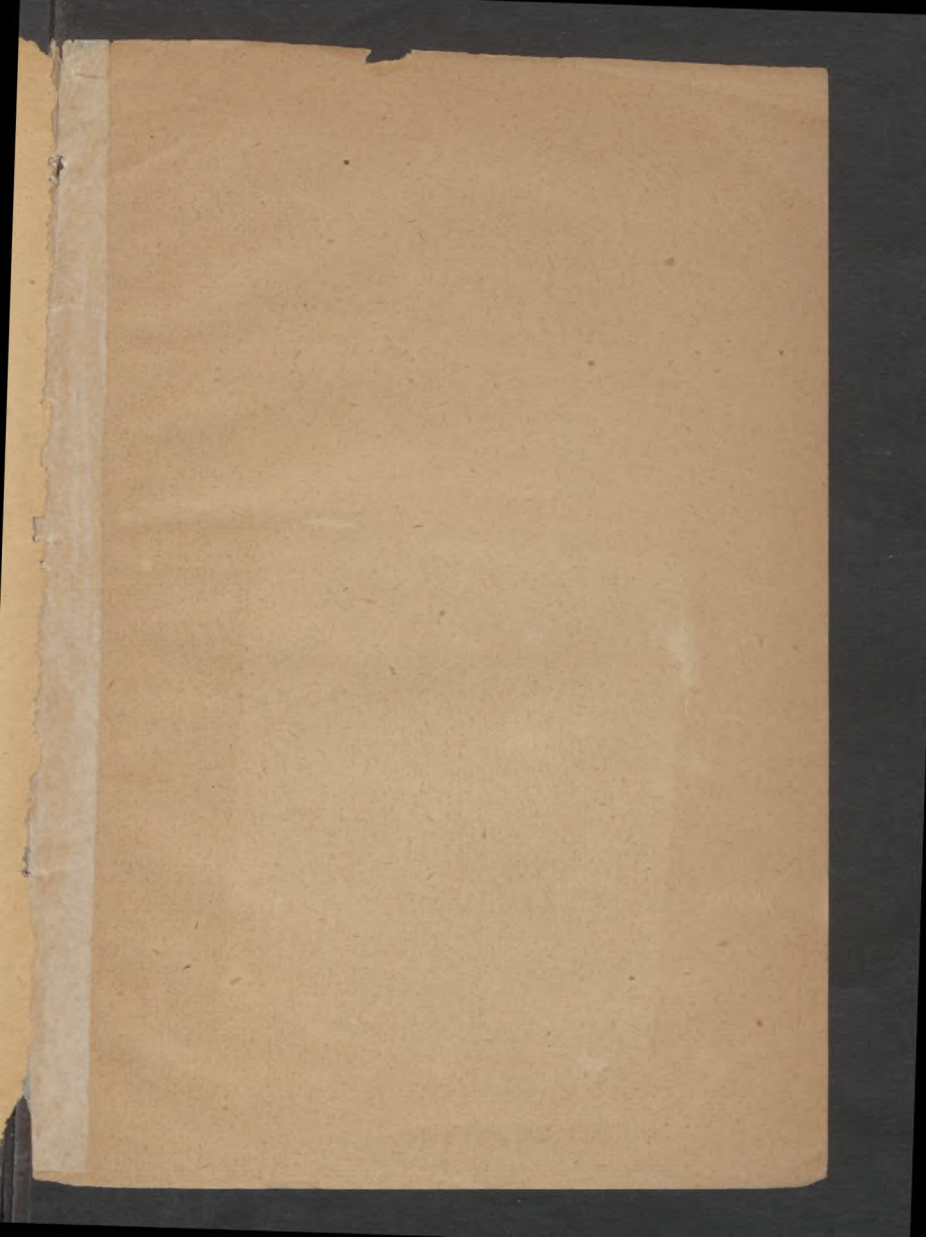
— Bizonyos. Még nem nyilatkozott ugyan, de azt mondta, hogy szeretné már, ha befejeződne ez a hozzám nem méltó kaland.

— Értem.

— Én is ugyanúgy értem. És most beszéljünk másról.

Engedély-szám:

41.567/42.

M. E. III.

Hungária Nyomda Rt. Budapest